

AZ ÖNKÉNTES MŰNYILVÁNTARTÁS JOGI SZABÁLYOZÁSA – NEMZETKÖZI ÉS MAGYARORSZÁGI ELŐZMÉNYEK

BEVEZETÉS

Az Országgyűlés 2005. december 19-én fogadta el az egyes törvényeknek az iparjogvédelmi és a szerzői jogok érvényesítésével összefüggő módosításáról szóló 2005. évi CLXV. törvényt. A döntően 2006. április 15-től hatályos törvénymódosítás elsődleges célja a szellemi tulajdon-jogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelv hazai implementációja volt, de a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényt (Szjt.) érintő módosításai a szerzői jog megsértésének jogkövetkezményeire vonatkozó rendelkezéseken túl többlet-elemeket is tartalmaznak. Ezek körébe tartozik a szerzőség vélelmének újraszabályozása is (94/B. §).

Az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló 1886. évi Berni Uniós Egyezmény¹ (BUE) értelmében ahhoz, hogy az irodalmi és művészeti művek szerzőit az ellenkező bizonyításáig szerzőnek tekintsék, elegendő, hogy nevük műveiken a szokásos módon szerepeljen. Az Szjt. hatályos 12. §-a (1) bekezdésének harmadik mondata értelmében a szerző a neve feltüntetéséhez való jogot a felhasználás jellegétől függően, ahhoz igazodó módon gyakorolhatja. Ebből következik, hogy a művek egyes típusai, illetve egyes felhasználási módok esetében, ha nincs feltüntetve a szerző neve, vagy ha a névfeltüntetési jogot a törvény korlátozza, a név feltüntetésére alapított vélelem nem tudja előmozdítani a jogérvényesítést, és kedvezőtlen a szerzők számára.

A fenti probléma kiküszöbölése érdekében az Szjt. újonnan beiktatott 94/B. §-a többes vélelmet vezetett be. Ez azt jelenti, hogy a soron következő vélelem akkor lép be, ha az előző vélelem valamilyen oknál fogva nem alkalmazható. Ennek megfelelően az ellenkező bizonyításáig azt kell szerzőnek tekinteni,

1. akinek a nevét ilyenként a művön a szokásos módon feltüntették,
2. aki a művet sajátjaként a Magyar Szabadalmi Hivatalnál (MSZH) önkéntes műnyilvántartásba vetette, és ezt közokirattal igazolja,²

¹ Legutóbbi, hatályos szövegét az 1975. évi 4. tvr. hirdette ki.

² Az MSZH által az önkéntes műnyilvántartás során kiadott igazolást a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 83. §-a értelmében hatósági bizonyítványnak kell tekinteni, amelynek tartalmát – az ellenkező bizonyításáig – mindenki köteles elfogadni.

3. aki ezt közös jogkezelő szervezet által a közös jogkezelés alá tartozó művekről, szomszédos jogi teljesítményekről, illetve jogosultakról fenntartott adatbázis alapján kiállított teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolja,³
4. aki a művet először hozta nyilvánosságra.

A véelmek bevezetéséről rendelkező fenti szabályozás természetesen nem köti semmilyen alakszerűséghez a szerzői jogi védelem keletkezését, hanem csak a szerző számára könnyíti meg – különösen jogvita esetén – szerzői mivoltának bizonyítását. A véelmet megfelelően alkalmazni kell a szerzői joghoz kapcsolódó jogok jogosultjaira (a szomszédos jogi jogosultakra és az adatbázis-előállítókra) védelem alatt álló teljesítményeik tekintetében, ugyanis az Sztj. 99. §-ának első mondata úgy módosult, hogy „[a] 94–98. §-ok rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell a XI. és a XI/A. fejezet szabályainak megsértése esetén, illetve az e fejezetekben szabályozott jogokkal kapcsolatos műszaki intézkedések és jogkezelési adatok védelmére is”. Ezen túlmenően az Sztj. 106. §-ának (1) bekezdése kimondja, hogy „[a]hol e törvény szerzőt említ, azon megfelelően érteni kell a szerző jogutódját, illetve a szerzői jog más jogosultját is”.

Az Sztj. 112. §-ának (5) bekezdéssel történő kiegészítése felhatalmazta az igazságügy-minisztert, hogy – a Magyar Szabadalmi Hivatal elnökével egyetértésben – az MSZH által vezetett önkéntes műnyilvántartásra vonatkozó részletes szabályokat rendelettel megállapítsa; az erről szóló 18/2006. (IV. 12.) IM rendelet a Magyar Közlöny 2006/42. számában jelent meg.

Ez a tanulmány összefoglalja az önkéntes műnyilvántartás nemzetközi és hazai gyakorlatát, továbbá a 2006. április 15-től hatályos magyar törvényi és rendeleti szabályozást, különös figyelemmel az MSZH eljárására.

I. A WIPO FELMÉRÉSE A NEMZETI MŰNYILVÁNTARTÁSI RENDSZEREK SZABÁLYOZÁSÁRÓL⁴

1.1. ELŐZMÉNYEK

A Szellemi Tulajdon Világszervezete (*World Intellectual Property Organization* – WIPO) Szerzői Jogi Állandó Bizottságának (SCCR) hetedik és nyolcadik ülésén (2002) egyes tag-államok indítványára merült fel az az elképzelés, hogy a WIPO készítsen egy tanulmányt

³ Ilyen magánokiratot a közös jogkezelő szervezet önként vállalt szolgáltatásként – alapszabályával összhangban – saját tagja számára, a tag kérésére állíthat ki.

⁴ Forrás: *dr. Cserba Veronika* „Összefoglaló az egyes nemzeti műnyilvántartási rendszerek szabályozásáról végzett WIPO felmérés eredményeiről” című háttéranyaga.

az önkéntes műnyilvántartási rendszerek kérdéséről. Mindennek megfelelően a WIPO 2005 novemberében tette közzé az elkészült összehasonlító tanulmányt egyes tagállamok műnyilvántartási rendszerének működéséről.⁵ A tanulmány alapjául egy kérdőív szolgált, amelyet a WIPO különböző földrajzi régiókat képviselő tizennégy tagállamnak – köztük Magyarországnak – küldött meg. A kérdőív többek között olyan kérdéskörökre terjedt ki, mint a műnyilvántartást végző testület jogi státusza, a regisztráció tárgya, kiterjedése, a regisztráció szabályai és jogi hatásai vagy a kapcsolódó információ hozzáférhetősége és kereshetősége. A kérdőívre tizenkét tagállamtól érkezett válasz (Argentína, Fülöp-szigetek, India, Japán, Kanada, Kína, Kolumbia, Magyarország, Mexikó, Németország, Spanyolország, USA).

1.2. A KÉRDŐÍVRE ADOTT VÁLASZOK ÖSSZEFOGLALÁSA

A nyilvántartást kormányzati intézmények végzik, egyes esetekben azonban a nyilvántartást végző szervezet a bírósági szervezethez kapcsolódik. Eszerint tehát a vizsgált országokban ez mindenhol állami feladat, állami szerv látja el, miközben Magyarországon egészen mostanáig – az Sztj. 94/B. §-ának hatálybalépéséig – a közös jogkezelő szervezetek néme-lyikének önként vállalt tevékenysége volt.

A műnyilvántartást végző testületek általában nem állnak kapcsolatban más, magán- vagy köztisztviselők által kezelt, szerzői jogi vonatkozású adatbázisokkal.

Általában véve a megvizsgált műnyilvántartások valamennyi védelem alatt álló műre kiterjednek.⁶ Néhány tagállam (pl. Magyarország) jelezte, hogy a számítógépi programok kifejezetten ebbe a körbe tartoznak. Németországban kizárólag a név nélkül vagy álnéven kiadott művek vehetők fel a műnyilvántartásba. A regisztrációs eljárás alapján véve azonos valamennyi műtípus esetében (kivévelt képeznek a szoftverek Kína és Japán esetében).

Bizonyos tagállamokban széles körű lehetőség nyílik a szomszédos jogi teljesítmények regisztrálására (Kanada, Japán, Fülöp-szigetek, Spanyolország, USA), míg máshol ez a lehetőség a teljesítmények bizonyos kategóriáira (pl. hangfelvételek – Argentína, Kolumbia) korlátozódik.

Egyik megkérdezett tagállam sem követeli meg a mű kötelező nyilvántartását annak elismeréséhez, hogy az alkotás szerzői jogi védelem alá tartozik (kivétel: Argentínában a kiadók kötelesek regisztráltatni a kiadott nemzeti műveket, de ennek elmulasztása nincs hatással a szerző személyhez fűződő jogaira). A jogok átruházásának bejegyzése általában véve ön-

⁵ Survey of national legislation on voluntary registration systems for copyright and related rights. SCCR/13/2 November 9, 2005. http://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/en/sccr_13/sccr_13_2.pdf

⁶ A válaszadók többsége e tekintetben az „irodalmi és művészeti alkotások” általános fogalmára tett utalást.

kéntes alapon működik, és a nyilvántartás nem feltétele annak, hogy a mű vonatkozásában bírósági eljárás indulhasson (kivétel: USA). A jogosult személyében beálló változás tekintetében szintén az önkéntes nyilvántartás elve a leggyakoribb (kivétel: Mexikó).

A mű nyilvántartásba vételének elsődleges jogi következménye egy megdönthető vélelem felállítása a nyilvántartásba foglalt adatok tekintetében (pl. szerzőség, az alkotás időpontja).

A válaszadók szerint a nemzeti bíróságok általában azonos vélelmet kapcsolnak a külföldi hatóságok által vezetett műnyilvántartásban szereplő adatokhoz, azonban a legtöbb esetben az elismerés nem automatikus, hanem különböző eljárásokhoz kötött.

A felmérésben részt vevő tagállamok többségében a mű nyilvántartásához megkövetelik egy bejelentési űrlap, valamint a mű egy rögzített példányának benyújtását (kivétel: Kanada, Németország és bizonyos esetekben Japán és a Fülöp-szigetek). A műnyilvántartás díja tagállamonként eltérő, Kolumbiában ingyenes. A bejegyzési eljárás időtartama a bevezetett eljárástól függően általában néhány héttől (Japán, Kanada, Kína, Kolumbia, Németország, Mexikó) több hónapig (India, USA) terjed. A bejegyzés néhány országban csak minimális időt vesz igénybe (Magyarország az Artisjus által kiadott tanúsítvány esetében, Argentína, Fülöp-szigetek).

A nyilvántartás szabályai a nemzeti, valamint a külföldi művek esetében gyakorlatilag valamennyi tagállamban azonosak (kivétel: Kolumbia).

A legtöbb tagállam a benyújtott adatokat digitális formában tárolja (Argentína, Kanada, Németország, Mexikó, Spanyolország, hamarosan India, Japán és Kína csak a számítógépi programok vonatkozásában). Magyarországon az Artisjus az adatokat csak a jogosult kérésére tárolja digitális formában.

Míg egyes válaszadók teljes mértékben lehetővé teszik a közönség számára a nyilvántartó adatbázisában való keresést (Kanada, India, Spanyolország, USA), más tagállamokban erre csak korlátozottan (Japán – számítógépi programok) vagy egyáltalán nincs mód (Argentína, Kolumbia, Magyarország, Németország). A nyilvánosság általában nem férhet hozzá a mű rögzített példányához, a többi adathoz való hozzáférés országonként eltérő.

1.3. A MŰNYILVÁNTARTÁS ELŐNYEI ÉS JÖVŐJE

A WIPO-tanulmány szerint a műnyilvántartás megkönnyítheti a joggyakorlást azáltal, hogy igazolja a művek és más teljesítmények létezését és a művek szerzőjét (jogtulajdonosát). Segíthet fellelni a művek eredeti szerzőjét egy későbbi átdolgozáshoz, feldolgozáshoz történő engedélykérés kapcsán. Ugyancsak segít azonosítani azokat a műveket, amelyeknek a szerzői hontalanok vagy nem rendelkeznek tartózkodási engedéllyel („árva művek”).

Nyilvánvaló, hogy a jogkezelési adat is elősegíti a szerzői és kapcsolódó jogok gyakorlását a digitális környezetben. Példák is igazolják, hogy a digitális jogkezelési rendszerek (DRM) nemcsak a jogtulajdonosok azonosítására és a felhasználások figyelemmel kísérésé-

re alkalmasak, hanem jogosításra és díjfizetésre is. Ugyanakkor nem tisztázott még, hogy a műnyilvántartás milyen szerepet játszik a közeljövő DRM rendszereinek kialakításában és működésében.

1.4. EGYES TAGÁLLAMOK GYAKORLATA A WIPO-TANULMÁNY ALAPJÁN

Japán

Japánban két testület vezeti a művek nyilvántartását. A számítógépi programok kivételével valamennyi szerzői jogi védelem alá eső alkotás az *Agency for Cultural Affairs* (ACA) elnevezésű állami intézmény hatáskörébe tartozik, míg a számítógépi programokért a *Software Information Center* (SOFTIC) nevű jogi személy felelős. A nyilvántartás nem kapcsolódik semmilyen egyéb szerzői jogi adatbázishoz.

A műnyilvántartás valamennyi szerzői jogi védelem alatt álló alkotásra (a szomszédos jogi teljesítményekre is) kiterjed. A számítógépi programokra vonatkozó eljárás némiképpen eltér az általános szabályoktól (a számítógépi programok nyilvántartásba vételéhez szükség van egy műpéldány benyújtására). A bejelentés önkéntes alapon működik. A mű nyilvántartásba vételének időpontja a számítógépi programok esetében az alkotás létrejöttének időpontjaként, egyéb esetekben az első nyilvánosságra hozatal időpontjaként tekintendő. A bejelentés szerzőségi vélelmet is felállít. A művel kapcsolatos jogok átruházása is bejegyezhető. A japán bíróságok automatikusan elismerik a külföldi hatóságok által vezetett műnyilvántartásokat.

Az eljárás díja a kívánt bejegyzés jellegétől függ (pl. időpont, név, jog átruházása, jogok megterhelése). Az eljárás időtartama az ACA előtt általában egy hónap, a SOFTIC esetében három hét. Kizárólag a SOFTIC rendelkezik digitális és kereshető adatbázissal. A rögzített műpéldányhoz kizárólag a bíróságok férhetnek hozzá. A közönség számára a bejelentési űrlap, valamint a kapcsolódó anyagok sem hozzáférhetők. Az 1999-től 2004-ig terjedő időszakban az ACA-nál mintegy 8100, a SOFTIC-nál mintegy 2460 bejelentés/bejegyzés történt.

Kanada

Kanadában a műnyilvántartást a Kanadai Szabadalmi Hivatal mellett működő Szerzői Jogi Hivatal (*Copyright Office*) végzi. A nyilvántartás nem kapcsolódik semmilyen egyéb szerzői jogi adatbázishoz.

A nyilvántartás kiterjed az irodalmi, zenei, képzőművészeti és színművészeti alkotásokra. A szomszédos jogok tekintetében az előadóművészek teljesítményei, a hangfelvételek, valamint a kommunikációs jelek (*communication signals*) kerülhetnek be a nyilvántartásba.

A bejegyzési eljárás minden műtípus esetében azonos. A mű nyilvántartásba vétele sem a szerzői jogi védelem fennálltának megállapításához, sem a bírósági eljárások megindításához nem kötelező, de a jogosult szempontjából számos előnnyel jár (a nyilvántartásba vett műről kiállított tanúsítvány tanúsítja többek között a mű bemutatásának tényét, időpontját, a szerzői jogi védelem fennállását, illetve hogy a mű nyilvántartását kérő személy a műhöz fűződő jogok jogosultja). A külföldön nyilvántartásba vett művek elismerése általában véve nem automatikus, a kanadai bíróságok előtt e tekintetben a bizonyításra vonatkozó eljárási szabályokat kell alkalmazni. A Berni Egyezményhez és a WTO-hoz csatlakozott országok többsége azonban kivételt képez e szabály alól.

A nyilvántartó a mű rögzített példányát nem veszi át. A bejegyzési eljárás 2–4 hétig tart, az eljárási díj online bejelentés esetén 50,00 CAD (kb. 10 000 Ft), postai úton (+fax) 65,00 CAD (kb. 13 000 Ft) művenként. Az adatokat digitális formában tárolják, nyilvánosak. Az 1999-től 2004-ig terjedő időszakban 15 403 művet vettek nyilvántartásba.

Magyarország

A WIPO-vizsgálat időpontjában Magyarországon az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület (Artisjus) és a Filmszerzők és Előállítók Szerzői Jogvédő Egyesülete (FilmJus) végzett önkéntes műnyilvántartást. E tevékenységről mindezig kifejezetten sem az egyesületek alapszabálya, sem pedig külön szabályzata nem rendelkezett, a gyakorlat alakította ki az általuk végzett önkéntes műnyilvántartás rendszerét (az alapszabály utalt a kiegészítő vállalkozási tevékenység folytatásának lehetőségére). Ezek a szervezetek 2006. április 15-ét követően is végezhetik ezt a tevékenységet, de az Szjt. 94/B. §-ához, illetve a 18/2006. (IV. 12.) IM rendelethez kell igazítaniuk korábbi gyakorlatukat.

Mexikó

A művek nyilvántartásáért a Nemzeti Szerzői Jogi Intézet (*National Copyright Institute*) felelős, amely a Közoktatási Titkárság (*Secretariat of Public Education*) keretében működő intézmény. A nyilvántartás nem kapcsolódik semmilyen egyéb szerzői jogi adatbázishoz.

Nyilvántartásba vehetők az irodalmi művek, a zene- és színművek, a táncjátékok, a rajzolás, festés, szobrászat útján létrehozott alkotások, a karikatúrák és képregények, az építészeti alkotások, a filmalkotások, a rádió- és televízióműsorok, a fotóművészeti alkotások, a számítógépi programok, az iparművészeti alkotások és a gyűjteményes művek. A nyilvántartás a szomszédos jogi teljesítményekre is kiterjed. Az eljárás valamennyi műtípus esetében azonos. Az alkotás elismerésének a nyilvántartásba vétel nem feltétele, e tekintetben a bejelentés önkéntes alapon működik. A jogok átruházásának a Szerzői Jogi Könyilvántartásba (*Public Copyright Registry*) való bejegyzését jogszabály írja elő (a szabály nem vonatkozik a felhasználási szerződésekre). Ugyanakkor bírósági eljárások indításához nincs szükség a

mű nyilvántartásba vételére. A nyilvántartásba vétel egy megdönthető vélelmet állít fel a megadott adatok tekintetében. A külföldön nyilvántartásba vett műveket a bíróságok elismerik, amennyiben megfelelnek a mexikói szerzői jogi törvényben előírt szabályoknak. A hatóságok nem ellenőrzik a benyújtott külföldi dokumentumok valóságát.

A nyilvántartásba vételhez két műpéldányt kell benyújtani, a bejegyzés időpontjával el látott egyik példányt az eljárás végén visszaszolgáltatják a bejelentőnek. A másik példány a Nemzeti Szerzői Jogi Intézet birtokában marad. Az eljárás lefolytatásának határideje két hét. A nyilvántartás szabályai a hazai, valamint a külföldi művek esetében azonosak. Az adatokat digitális formában tárolják, a közönség az adatbázisban szabadon kereshet. Kivételt képeznek ez utóbbi lehetőség alól a számítógépi programokkal, a kiadói szerződésekkel és a kiadatlan művekkel kapcsolatos dokumentumok, amelyek esetében a közönség kizárólag a jogosult bejegyzésével vagy bírósági végzés alapján juthat másolatokhoz. A nyilvánosság-nak a műpéldányhoz nincs hozzáférése. Az 1999-től 2004-ig terjedő időszakban 127 762 művet vettek nyilvántartásba.

Németország

A Német Szabadalmi Hivatal által vezetett önkéntes műnyilvántartás kizárólag a névtelenül vagy álnéven alkotott művekre (irodalmi, tudományos és képzőművészeti alkotásokra) terjed ki. A nyilvántartás nem kapcsolódik semmilyen egyéb szerzői jogi adatbázishoz.

Az eljárás minden érintett műtípus esetében azonos, célja, hogy a névtelenül vagy álnéven alkotott művek is részesülhessenek a 70 éves védelmi időben. A külföldön nyilvántartott műveket illetően a bizonyításra vonatkozó szabályokat alkalmazzák.

A bejelentés kapcsán nincs szükség a műpéldány letétbe helyezésére. Az eljárás díja egy mű esetén 12 €, kettőtől tíz műig 5 € művenként, a tizenegyedik műtől 2 € művenként. A nyilvántartásba vételről kiadott tanúsítvány díja 15,50 €. A bejelentéseket a Német Szabadalmi Hivatal az adatok ellenőrzése nélkül veszi nyilvántartásba. Az eljárás időtartama általában két hét. Elutasítás esetén bírósági út vehető igénybe. 2002 óta digitális nyilvántartás működik. A nyilvántartásba bárki betekinthez, illetve abból kivonatot kérhet, online kutatásra nincs lehetőség. Az 1999-től 2004-ig terjedő időszakban 100 művet vettek nyilvántartásba.

USA

Az amerikai szerzői jogi törvény rendelkezéseinek megfelelően a műnyilvántartásért felelős intézmény az USA-ban az Egyesült Államok Szerzői Jogi Hivatala (*U.S. Copyright Office*). A nyilvántartás nem kapcsolódik semmilyen külső szerzői jogi adatbázishoz, de bizonyos mértékben – az internetes elérhetőség céljából – összeköttetésben van a hivatal adatbázis-rendszerével.

A szerzői jogi törvény alapján nyilvántartásba vehetők az irodalmi művek, beleértve a számítógépi programokat, a zene- és színművek, a tánc- és némajátékok, a festés, rajzolás és szobrászat útján létrehozott alkotások, a filmalkotások, a hangfelvételek, valamint az építészeti alkotások. A műnyilvántartás kiterjed a gyűjteményes művekre is. Az eljárás néhány különleges esettől eltekintve valamennyi műtípusnál azonos. Mindazonáltal megjegyzendő, hogy a törvényi szabályozás különbséget tesz a „nyilvántartásba vétel” (*registration*), valamint a „bejegyzés” (*recording*) fogalma között. A szerzői jogi védelem alatt álló műveket nyilvántartásba veszik (*registered*), a szerzői jogi védelemhez kapcsolódó eredeti dokumentumokat (pl. átruházási okirat) pedig bejegyzik (*recorded*). A szerzői jogi védelemmel kapcsolatos igényeknél a bejelentési űrlapot az Egyesült Államok Szerzői Jogi Hivatalához kell eljuttatni, ahol az alaki vizsgálat után megtörténik a mű nyilvántartásba vétele. A bejegyztetés végett benyújtott dokumentumokat a hivatal mikrofilmre veszi, majd visszajuttatja a bejelentőnek. Az előadóművészi teljesítmények bejegyzéséhez vagy nyilvántartásba vételéhez szükség van a rögzített előadás benyújtására.

A műnyilvántartás önkéntes alapon működik, és nem feltétele az alkotás elismerésének. Ugyanakkor a jogosult szempontjából a bejelentés számos előnnyel jár. A jogosultnak érdekében áll bejegyeztetni a művel kapcsolatos jogok átruházását, mivel vita esetén a bejegyzett dokumentum elsőbbséget biztosít a nem bejelentett ügyletekkel szemben. Az amerikai művek esetében a nyilvántartásba vétel feltétele annak, hogy a mű vonatkozásában bírósági eljárás indulhasson (ez a szabály nem vonatkozik a külföldi művekre). Egyes bíróságok meglepészenek azzal, ha a nyilvántartásba vételre vonatkozó igényt benyújtották, más bíróságok csak a tényleges nyilvántartásba vételt fogadják el. A jogosult személyében bekövetkezett változás bejegyeztetése nem kötelező. Ha a mű nyilvántartásba vételére a mű nyilvánosságra hozatala előtt vagy az azt követő öt évben kerül sor, a kiadott tanúsítvány egy megdönthető vélelmet állít fel az abban szereplő adatokat, valamint a bejelentés érvényességét illetően. A lejárát előtt egy évvel meghosszabbított bejelentések hasonló jogi következményeket vonnak maguk után. Az amerikai szerzői jogi törvény nem rendelkezik a külföldi hatóságok által vezetett műnyilvántartások elismeréséről. A külföldi mű jogosultja anélkül is indíthat bírósági eljárást az USA-ban, hogy művét ott nyilvántartásba vetette volna. Ugyanakkor az USA-ban történő nyilvántartásba vétel ez utóbbi jogosult számára is előnyös lehet.

A nyilvántartásba vételhez a kitöltött bejelentőlapot, a bejelentési díjat, valamint a műpéldányt kell eljuttatni a hivatalhoz. Az elsőként az USA-ban nyilvánosságra hozott művek esetében kettő, az elsőként külföldön kiadott műveknél egy mintapéldányt kell benyújtani. Nincs szükség mintapéldány benyújtására, ha a bejelentés célja egy korábbi bejelentés meghosszabbítása vagy kiegészítése. Dokumentumok bejegyzéséhez szintén nem kell műpéldányt benyújtani. A nyilvántartásba vétel alapdíja \$ 30, az eljárás időtartama átlagosan 90 nap. A bejegyzés alapdíja \$ 80, az eljárás időtartama átlagosan 105 nap. A külföldi művek tekintetében ugyanazokat az eljárási szabályokat alkalmazzák, mint a hazai műveknél. A

nyilvántartásba vételekre, valamint a bejegyzésekre vonatkozó információt 1978 óta digitális formában tárolják. Az Egyesült Államok Szerzői Jogi Hivatalában megtalálható minden korábbi információ, valamint a benyújtott műpéldányok. A közönség az adatbázishoz szabadon hozzáférhet, bizonyos dokumentumok szolgáltatása, valamint a műpéldányok megtekintése azonban feltételekhez kötött. Az 1999-től 2004-ig terjedő időszakban 2 766 935 művet jegyeztek be és 77 192 dokumentumot vettek nyilvántartásba.

II. A MINISZTERI RENDELET SZABÁLYAI

Az Sztj. 112. §-ának (5) bekezdése hatalmazta fel az igazságügy-minisztert – az MSZH elnökének egyetértésével – az önkéntes műnyilvántartásra vonatkozó részletes szabályokat megállapító rendelet kiadására. E felhatalmazás alapján született meg a 18/2006. (IV. 12.) IM rendelet (a továbbiakban: R.). Mivel a jogszabály igazgatási szolgáltatási díjról is rendelkezik – az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 67. §-ának (2) bekezdésére figyelemmel – az R. kiadásához a Magyar Szabadalmi Hivatal (a továbbiakban: MSZH) elnöke mellett – a díjra vonatkozó rendelkezések tekintetében – a pénzügyminiszter egyetértésére is szükség volt.

Az R. 1. §-a fogalmazza meg, hogy az Sztj. hatálya alá tartozó művek – ideértve a kapcsolódó jogi teljesítményeket is – önkéntes műnyilvántartásba vételét a szerző, illetve a szerzői joghoz kapcsolódó jogok jogosultja kérheti az MSZH-tól. A szerző helyett és nevében képviselő is eljárhat.⁷ Az önkéntes műnyilvántartás az Sztj. hatálya alá tartozó valamennyi műtípusra, illetve kapcsolódó jogi teljesítményre kiterjed. Tekintettel arra, hogy az Sztj. 1. §-ának (2) bekezdésében szereplő felsorolás maga is példálózó, a jogszabály sem határozza meg kimerítően a nyilvántartásba vehető művek körét.

Az R. 2. §-a a kérelem benyújtásának formai és tartalmi követelményeit határozza meg. A mű önkéntes műnyilvántartásba vételére irányuló kérelmet az MSZH által rendszeresített formanyomtatványon, személyesen vagy képviselő útján kell benyújtani az ügyfélszolgálaton.⁸ A formanyomtatványt a jogszabály 1. melléklete tartalmazza. A formanyomtatvány rögzíti a szerző(k) nevét és címét, képviselőjének (meghatalmazzottjának) nevét és címét (székhelyét), a nyilvántartásba venni kért mű címét, műfaját és hordozóját, továbbá (szükség esetén) a mű egyedi azonosítását segítő további adatokat. A kérelemhez mellékelni kell a mű eredeti vagy másolati példányát. A műpéldánynak olyan méretűnek kell lennie, hogy egy A/4-es szabványméretű borítékban elhelyezhető legyen. Ha a műpéldány ezt meghaladó méretű, műpéldányként a művet tartósan rögzítő és a mű azonosítására alkalmas, legfeljebb

⁷ A képviseleti jogot természetesen magánokirattal (meghatalmazás) vagy közokirattal igazolni kell.

⁸ Az MSZH az Ügyfélszolgálat feladatává tette a kérelmek fogadását és az eljárás lefolytatását, ideértve a tanúsítvány kiadását is.

A/4-es szabványméretet meg nem haladó hordozót (pl. fényképet, elektronikus adathordozót, mágnesszalagot) kell mellékelni.

Az R. 3. §-a az eljárásért fizetendő díj mértékéről és megfizetésének módjáról rendelkezik. E díjra az Itv. VII. fejezete irányadó. Az Itv. 67. §-a (2) bekezdésének második mondata utal arra, hogy a lakosság széles körét érintő díjfizetési kötelezettséget csak törvény állapíthat meg. Az MSZH által végzett műnyilvántartási tevékenység ugyanakkor nyilvánvalóan nem fogja érinteni a lakosság széles körét: az eddigi hazai tapasztalatok alapján ugyanis az MSZH-hoz benyújtott műnyilvántartásba vétel iránti kérelmek száma éves viszonylatban legfeljebb néhány százra prognosztizálható. Ebből következően a díj mértéke és megfizetésének részletszabályai miniszteri rendeletben is megállapíthatók.

Az R. a kérelemért fizetendő igazgatási szolgáltatási díjat 5000 forintban határozza meg, amely az MSZH bevétele. A díjat az MSZH pénztárában készpénzben vagy bankkártyával, POS-terminál útján adott fizetési rendelkezéssel kell az MSZH kincstári keretszámlájára⁹ megfizetni a kérelem benyújtásával egyidejűleg. A díjra vonatkozóan kedvezménynek és mentességnek nincs helye. Egyéb, a díj kezelésére, elszámolására, nyilvántartására és visszatérítésére vonatkozó kérdésben az államháztartás szervezetei beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló jogszabályi előírásokat kell alkalmazni.¹⁰

Az R. 4. §-a az MSZH eljárását határozza meg. Ennek alapján az MSZH Ügyfélszolgálati Osztálya – az előírt követelmények teljesítése esetén – a kérelmet azonnal, a szerzőségi tanúsítvány kiállításával és kiadásával teljesíti. (A tanúsítvány mintáját a jogszabály 2. melléklete tartalmazza.) Az okiratban az MSZH azt igazolja, hogy a kérelmező a mellékelt dokumentumot saját műveként (előadásaként, hangfelvételeként, filmjeként, rádióműsoraként, televízióműsoraként, adatbázisaként) vetette nyilvántartásba. A tanúsítvány a szellemi alkotásra vonatkozóan sem szerzői jogi, sem más jogi védelmet nem keletkeztet, csupán bizonyítási eszközként szolgál annak igazolására, hogy a bejelentő által a sajátjaként nyilvántartásba vett alkotás a tanúsítvány kiállításának napján a tanúsítványhoz hozzáfűzött műpéldány szerinti tartalommal létezett.

A tanúsítvány és az ahhoz hozzáfűzött, lezárt borítékban elhelyezett műpéldány az Sztj. 94/B. §-ának (2) bekezdése szerinti vélelmet megalapozó igazoláshoz akkor használható fel, ha a zár és a boríték sérülésmentes állapotban van [4. § (4) bek.].

Az R. 5. §-a a tanúsítvány visszavonására irányadó eljárásról rendelkezik. A szerző az MSZH által rendszeresített formanyomtatványon bármikor kérheti a tanúsítvány visszavonását. (A nyomtatványt a jogszabály 3. melléklete tartalmazza.) A tanúsítvány visszavonására irányuló kérelmet két példányban kell személyesen vagy képviselő útján benyújtani, amelyhez – hacsak ez lehetetlennek nem bizonyul – csatolni kell a tanúsítványt és az ahhoz

⁹ Ez a Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-01731842-00000000 számú előirányzat-felhasználási keretszámla.

¹⁰ Lásd különösen az államháztartás szervezetei beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 249/2000. (XII. 24.) Korm. rendeletet.

hozzáfűzött, a műpéldányt tartalmazó lezárt borítékot. Az MSZH a kérelmet – díjmentesen és az előírt feltételek megléte esetén – azonnal teljesíti és a tanúsítványt érvényteleníti, valamint a visszavonó nyilatkozatot tartalmazó kérelem másodpéldányát a szerző részére átadja.

Az R. 6. §-a rögzíti, hogy abban az esetben, ha bírósági eljárásban jogerősen megállapításra kerül a szerző személye, és az nem azonos a műnyilvántartásban ekként megjelölt személlyel, a szerző kérheti e személy törlését az önkéntes műnyilvántartásból. A törlés szabályai lényegében megegyeznek a visszavonás szabályaival, azzal, hogy a kérelemhez a jogerős bírósági határozatot csatolni kell, továbbá, hogy az MSZH a korábban szerzőként bejegyzett személlyel is közli a törlésről hozott határozatát. Értelemszerűen a tényleges szerző a korábban kiadott tanúsítványt és a hozzáfűzött, lezárt borítékot nem tudja csatolni a kérelemhez. Az önkéntes műnyilvántartásból való törlésre irányuló kérelem ugyancsak díjmentes.

Az R. 7. §-a arról rendelkezik, hogy a szerző írásban megadott hozzájárulása esetén az MSZH a formanyomtatványon megadott adatokat nyilvánosságra hozhatja, és az adatokból a nyilvánosság tájékoztatásának céljaira adatbázist szerkeszthet. Az erre vonatkozó külön szerzői hozzájárulást (nyilatkozatot) a műnyilvántartás iránti kérelem tartalmazza.

Az MSZH az önkéntes műnyilvántartással összefüggő eljárását hatósági tevékenységként folytatja, ezért az R. 8. §-a kimondja, hogy az MSZH eljárására vonatkozóan egyebekben a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) szabályait kell alkalmazni. Ebből következően az eljárásra irányadóak lesznek többek között a Ket.-nek a képviselőre, a hiánypótlásra, valamint az eljárás megszüntetésére vonatkozó rendelkezései.

A tanúsítvány kiadásával összefüggő jogorvoslatot illetően a Ket. 108. §-ának (1) bekezdését kell alkalmazni, amely szerint felettes szerv hiányában a hatóság határozata ellen – a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény XX. fejezete alapján – bírósági felülvizsgálatnak van helye. Az MSZH-nak nincs felettes szerve, ebből következően a tanúsítvány kiadásával összefüggő döntés bírósági felülvizsgálata a Fővárosi Bíróságtól kérhető.

Az R. 9. §-a a hatályba léptető rendelkezés: a Sztj. felhatalmazást tartalmazó 112. §-a (5) bekezdésének 2006. április 15-i hatálybalépésére figyelemmel a jogszabály – az Sztj.-nek a szerzőségi vélelmet újraszabályozó 94/B. §-ával egyidejűleg – ezzel megegyező időpontban lépett hatályba.